

Ewaluacja programu wychowawczo-profilaktycznego i wprowadzenie zmian w roku szkolnym 2021/2022

Zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe (~~Dz.U. z 2022 r. poz. 910~~) program wychowawczo-profilaktyczny musi obejmować: (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082)

- 1) treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz
- 2) treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Od 1 września 2019 r. obowiązuje znowelizowany art. 26 ustawy Prawo oświatowe, który stanowi, że program wychowawczo-profilaktyczny opracowuje się na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, **w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych.**

Art. 26. 1. Szkoły oraz placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3-5, 7 i 8, realizują program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący:

- 1) treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz
- 2) treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

2. Program wychowawczo-profilaktyczny **opracowuje się na podstawie wyników corocznej diagnozy** w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych.

3. Diagnozę, o której mowa w ust. 2, przeprowadza dyrektor szkoły lub placówki albo upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki.

4. Przepisów ust. 1-3 nie stosuje się do przedszkoli, szkół dla dorosłych, branżowych szkół II stopnia, szkół policealnych i policealnych szkół artystycznych.

Zgodnie z treścią art. 26 ust. 1 ustawy j/w program wychowawczo-profilaktyczny **zobowiązane są posiadać:**

- 3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;

- 4) placówki kształcenia ustawicznego oraz centra kształcenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;
- 5) placówki artystyczne - ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;
- 7) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 36 ust. 17, a także dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 31 ust. 4, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;
- 8) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania

Źródła informacji do ewaluacji programu wychowawczo-profilaktycznego:

1. wyniki diagnozy potrzeb środowiskowych uczniów, rodziców, nauczycieli i lokalnej społeczności, w tym zainteresowania uczniów, tradycje lokalne, np. związane z kulturą, mniejszością narodową lub różnorodnością wyznaniową, etc.;
2. wyniki szacowania czynników ryzyka i czynników chroniących, z uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem narkotyków i środków odurzających – obowiązkowo dokonanych w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć;
3. wyniki szacowania istotności ryzyka związanego z zakażeniem i rozprzestrzenianiem epidemii Covid-19;
4. wyniki z wewnątrzszkolnej analizy czynników i przyczyn niezadawalających wyników nauczania (frekwencja, współpraca i zaangażowanie rodziców w proces dydaktyczny, rodziny niewydolne wychowawczo, eurosieroctwo, patologie w rodzinie i w środowisku, inne).
5. wyniki ewaluacji skuteczności podejmowanych działań wychowawczych i profilaktycznych w poprzednich dwóch latach szkolnych;
6. wyniki diagnozy rzeczywistych problemów uczniów, w tym:
 - a) wyników diagnozy zjawiska cyberprzemocy i wykluczania uczniów – raport z badania „Świadomość i skala zjawiska cyberprzemocy wśród uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 3 im. Jana Pawła II w Paczkowie” – badanie przeprowadzone w maju 2021 r.

- b) wyniki badania „Procesy edukacyjne sprzyjające uczeniu się w czasie nauczania zdalnego” – diagnoza przeprowadzona w czerwcu 2021 r.;
 - c) wyniki ankiet skierowanych do uczniów „Dobrostan i potrzeby ucznia”, „Działalność wolontariacka”, „Działalność Samorządu Uczniowskiego” – maj 2021 r.
 - d) wyników analizy przyczyn problemów edukacyjnych i wychowawczych, rejestrowanych przez wychowawców, pedagoga oraz zgłaszanych przez rodziców w okresie nauki zdalnej, tym umiejętności rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, poczucie własnej wartości i sprawstwa,
oraz
 - e) problemy zdrowotne nasilające się i dostrzegane przez lekarzy w rejonie/higienistkę szkolną oraz lekarzy dentystów świadczących usługi opieki ogólnostomatologicznej w placówce,
 - f) problemy zgłaszane przez kuratorów sądowych, opiekunów społecznych, pracowników socjalnych,
 - g) informacje zawarte w opiniach i orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych, ze szczególnym uwzględnieniem oceny stanu psychosomatycznego uczniów po okresie zdalnej edukacji (stres, stany depresyjne, lękowe, brak motywacji);
7. standardy jakości programów profilaktycznych i wychowawczych;
 8. podstawy prawne do opracowania programów profilaktycznych np. ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii, rozporządzenie MEN z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomani (Dz.U. z 2018 r. poz. 214), rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania (Dz.U. z 2020 r. poz. 1008);
 9. zadania zawarte w podstawach programowych;
 10. zapisy w statucie szkoły dotyczące wolontariatu;
 11. priorytety MEN na dany rok szkolny 2021/2022 - Wychowanie do wrażliwości na prawdę i dobro. Kształtowanie właściwych postaw szlachetności, zaangażowania społecznego i dbałości o zdrowie. Działanie na rzecz szerszego udostępnienia kanonu edukacji klasycznej, wprowadzenia w dziedzictwo cywilizacyjne Europy, edukacji patriotycznej, nauczania historii oraz poznawania polskiej kultury, w tym osiągnięć duchowych i materialnych. Szersze i przemyślane wykorzystanie w tym względzie m.in. wycieczek edukacyjnych.
 12. inne, specyficzne dla danego rodzaju placówki.

**Szczegółowe źródła informacji do modyfikacji
programu wychowawczo-profilaktycznego
w Publicznej Szkole Podstawowej Nr 3 im. Jana Pawła II w Paczkowie**

Diagnoza występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji zastępczych

1. Delegacje prawne do przeprowadzenia diagnozy:

Konieczność przeprowadzenia diagnozy występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych została wskazana w § 6 ust. 2 Rozporządzenia MEN z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2015 r. poz. 1249 ze zm. w 2018 r. poz. 214) oraz w zmienionym od 1 września 2019 r. art. 26 ustawy – Prawo oświatowe. Zgodnie z brzmieniem art. 26:

„Art. 26. 1. Szkoły oraz placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3–5, 7 i 8, realizują program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący:

- 1) treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz*
- 2) treści i działania o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.*

*2. Program wychowawczo-profilaktyczny **opracowuje się na podstawie wyników corocznej diagnozy** w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych.*

*3. **Diagnozę, o której mowa w ust. 2, przeprowadza dyrektor szkoły lub placówki albo upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki.***

*4. Przepisów ust. 1–3 **nie stosuje się do przedszkoli, szkół dla dorosłych, branżowych szkół II stopnia, szkół policealnych i policealnych szkół artystycznych.**”*

2. Cel diagnozy:

Celem diagnozy była ocena czynników ryzyka i czynników chroniących zachowań problemowych/ryzykownych uczniów naszej szkoły, a także dynamiki ich rozwoju w ciągu ostatniego roku szkolnego, ze szczególnym uwzględnieniem osamotnienia i izolacji w czasie nauki zdalnej. Przedmiotem badań były cztery grupy zachowań problemowych/ryzykownych uczniów:

1. przemoc i zachowania agresywne, w tym cyberprzemoc;
2. wykluczenie społeczne;

3. używanie substancji psychoaktywnych;
4. problemy szkolne oraz psychospołeczne czynniki chroniące i czynniki ryzyka uwzględniające: wpływy rówieśnicze, rodzinne, szkolne naukę zdalną, środowiskowe i cechy indywidualne.

Wnioski i wyniki diagnozy stanowią podstawę do wprowadzenia zmian w Programie wychowawczo-profilaktycznym na rok szkolny 2021/2022, a także informację do planowania wewnętrznego doskonalenia nauczycieli oraz oceny skuteczności i adekwatności podejmowanych działań w zakresie opieki i wychowania w roku szkolnym poprzednim oraz do opracowania Strategii działań projakościowych od września 2021 r.

Szkolny zespół badawczy przygotowując badanie bazował na wynikach badań z poprzedniego roku oraz badaniach zewnętrznych. Zakreślały one obszary, które sprzyjały występowaniu oraz zażywaniu środków odurzających. Posługując się definicją, że czynniki ryzyka to cechy osobowe, sytuacje, warunki i wydarzenia życiowe potencjalnie wpływające na pojawienie się problemów w obszarze zdrowia psychicznego, zwiększające prawdopodobieństwo ich wystąpienia, przyjęliśmy, że są to:

Indywidualne czynniki ryzyka:

1. niska samoocena,
2. skłonność do zachowań depresyjnych, zwłaszcza w okresie osamotnienia, braku kontaktów rówieśniczych, izolacji z powodu pandemii,
3. deficyty rozwojowe: nadpobudliwość, słaba odporność na frustrację, niedojrzałość emocjonalna i społeczna, słaba kontrola wewnętrzna,
4. cechy charakteru takie jak: impulsywność, skłonność do zachowań ryzykownych, wysoki poziom lęku i niepokoju,
5. podatność na wpływy,
6. niski poziom oczekiwania sukcesu,
7. duże zapotrzebowanie na stymulację,
8. wcześnie występujące zachowania problemowe (zachowania opozycyjne, buntownicze, agresywne),
9. wczesne rozpoczynanie eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi (inicjacja przed 12 rokiem życia),
10. pozytywne oczekiwania dotyczące skutków picia alkoholu i używania innych substancji.

Rodzinne czynniki ryzyka:

1. niekorzystne czynniki prenatalne (palenia papierosów lub picie alkoholu przez matkę w czasie ciąży),
2. brak więzi z rodzicami, wrogość wobec dziecka,
3. konflikty rodzinne z udziałem dziecka spiętrzające się w czasie długiego pobytu całej rodziny w okresie izolacji,
4. nieprawidłowa realizacja ról rodzicielskich (słaby nadzór nad dzieckiem, małe zaangażowanie rodziców w aktywność dziecka, surowa dyscyplina w domu lub brak dyscypliny; niekonsekwencja wychowawcza),
5. przyzwalające postawy rodziców wobec różnych zachowań problemowych dzieci,
6. antyspołeczne wzorce ról w dzieciństwie, negatywne wzory starszego rodzeństwa (picie, palenie, używanie narkotyków),
7. przestępczość, nadużywanie środków psychoaktywnych przez rodziców, choroby psychiczne rodziców.

Czynniki ryzyka związane ze szkołą:

1. czasowe odizolowanie uczniów z grup rówieśniczych ze względu na COVID-19,
2. zły klimat społeczny szkoły, niski poziom nauczania, brak wsparcia nauczycieli,
3. wczesne niepowodzenia w nauce,
4. negatywny stosunek do szkoły i obowiązków szkolnych,
5. problemy z zachowaniem w szkole oraz na zajęciach online.

Czynniki związane z rówieśnikami

1. przynależność do niekonstruktywnej grupy rówieśniczej (rówieśnicy z problemami w zachowaniu, nierespektujący norm społecznych, używający substancji psychoaktywnych),
2. obserwowane u rówieśników aprobaty dla używania substancji psychoaktywnych,
3. odrzucenie przez rówieśników,
4. cyberprzemoc.

Czynniki środowiskowe:

1. duża dostępność substancji psychoaktywnych,
2. nasilenie przemocy w środowisku lokalnym,
3. bieda, niski status społeczno-ekonomiczny,
4. wysoka przestępczość, nieprzestrzeganie prawa.

Czynniki chroniące to cechy, sytuacje, warunki i wydarzenia życiowe, które zmniejszają prawdopodobieństwo wystąpienia problemów i zaburzeń. Stanowią one swego rodzaju bufor redukujący wpływ czynników ryzyka, modyfikując ich potencjalny negatywny wpływ, a tym samym zwiększając odporność jednostki na trudne sytuacje życiowe tak, że może lepiej się z nimi zmagać. Od końca lat 70-tych, kiedy rozpoczęto badania nad procesami chroniącymi przed używaniem substancji psychoaktywnych, zidentyfikowano wiele czynników chroniących. Przykłady najważniejszych z nich to:

Czynniki chroniące indywidualne:

1. wysoka inteligencja, zdolność uczenia się, ciekawość poznawcza,
2. posiadanie planów i celów życiowych, aspiracje edukacyjne,
3. zrównoważony temperament, towarzyskość, dobre zdolności adaptacyjne,
4. sprawne mechanizmy samokontroli (radzenie sobie z negatywnymi emocjami, kontrola impulsów),
5. poczucie własnej wartości, wiara we własne możliwości,
6. optymizm i pogoda ducha,
7. umiejętności społeczne (porozumiewanie się z innymi w sytuacjach konfliktowych, rozwiązywanie problemów, asertywność, poczucie własnej skuteczności).

Czynniki chroniące rodzinne:

1. silna więź z rodzicami,
2. zaangażowanie rodziców w życie i naukę zdalną dziecka,
3. wsparcie ze strony rodziców, zaspokajanie potrzeb dziecka (emocjonalnych, poznawczych, społecznych i materialnych),
4. zasady rodzinne, jasne oczekiwania rodziców.

Czynniki chroniące związane ze szkołą:

1. poczucie przynależności do klasy chociażby przez wspólne spotkania online, wykonywanie zespołowo projektów,
2. pozytywny klimat szkoły i wsparcie nauczycieli,
3. wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy,
4. wzmocnienia pozytywne, okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć – tzw. pedagogika pozytywna.

Czynniki chroniące rówieśnicze:

1. przynależność do pozytywnej grupy rówieśniczej (rówieśnicy akceptujący normy, z aspiracjami edukacyjnymi, prospołeczni).

Czynniki chroniące środowiskowe:

1. zaangażowanie w konstruktywną działalność (wolontariat),
2. przyjazne i bezpieczne sąsiedztwo (dostęp do ośrodków rekreacji, poradni, ośrodków interwencji kryzysowej),
3. obecność wspierających, mądrych dorosłych (mentorów, wychowawców, trenerów, księży itp.).

Dlatego też, nasze badanie koncentrowało się wokół obszarów związanych z: samopoczuciem dzieci/młodzieży w środowisku szkolnym, klasowym, relacjami z rówieśnikami, rodzicami, nauczycielami, zainteresowaniami, obowiązującymi zasadami. Na podstawie rozmów indywidualnych z uczniami i rodzicami pozyskano informacje na temat dostępności ewentualnego używania narkotyków i dopalaczy w czasie izolacji i ograniczonego wychodzenia poza miejsce zamieszkania.

Wnioski i wyniki wywiadów grupowych (dyskusje w klasach) oraz rozmów indywidualnych prowadzonych przez pedagoga i wychowawców z uczniami i rodzicami stanowią podstawę do identyfikacji czynników ryzyka i czynników chroniących, a tym samym wprowadzenia zmian w Programie wychowawczo-profilaktycznym na rok szkolny 2021/2022, a także informację do planowania wewnętrznego doskonalenia nauczycieli oraz oceny skuteczności i adekwatności podejmowanych działań w zakresie opieki i wychowania w roku szkolnym poprzednim.

4. Metody badawcze:

Metoda analizy poniższych dokumentów:

1. raportu z diagnozy powyższej problematyki z poprzedniego roku szkolnego;
2. sprawozdań wychowawców klas o sytuacji wychowawczej po zakończeniu roku szkolnego 2020/2021;
3. raport pedagoga szkolnego o sytuacji rodzinnej naszych uczniów i zgłaszanych problemach przez uczniów i rodziców;
4. analizy potrzeb w zakresie świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej – liczba opinii i orzeczeń ppp na dzień 1 września 2021 r. oraz wniosków uprawnionych podmiotów do objęcia ucznia pomocą pp,
5. rozmowy, wywiady z rodzicami oraz Radą Rodziców.

6. Plan pracy Zespołu Wychowawczego/ d.s. zmian w Programie wychowawczo - profilaktycznym

Skład Zespołu :

1. p. Barbara Habaj – przewodnicząca, pedagog szkolny.
2. p. Alicja Worobiec – członek, nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej
3. p. Anna Kupczak – członek, nauczyciel matematyki.

Przebieg prac zespołu ewaluacyjnego:

1. Analiza środowiska szkolnego na podstawie analizy dokumentacji szkolnej, wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Dyrektora Szkoły, wniosków i analiz z pracy zespołów przedmiotowych i wychowawczych, wywiadu z Dyrektorem Szkoły, szkolnymi specjalistami, rozmów z nauczycielami, uczniami i rodzicami.
2. Dokonanie analizy ilościowej i jakościowej zebranych raportów o potrzebach uczniów i rodziców po powrocie do szkoły od wychowawców i zatrudnionych specjalistów.
3. Wypracowanie zaleceń do działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej oraz profilaktycznej, które należy wykorzystać do aktualizacji szkolnego Programu Wychowawczo – Profilaktycznego oraz opracowania planu WDN-u w szkole.

4. Analiza jakościowa i ilościowa pozyskanych informacji.

1. Socjodemograficzna charakterystyka uczniów i ich rodzin:

- Liczba uczniów ogółem w szkole: 308 w tym 48% to chłopcy, a 52% to dziewczęta.
- Z obojgiem rodziców mieszka 80 % uczniów, z samą matką mieszka 13 %, z ojcem 3% a 1 uczeń mieszka z babcią lub u najbliższej rodziny.
- 5 uczniów mieszka w placówce opiekuńczo-wychowawczej.
- 75% uczniów ma rodzeństwo, a pozostali to jedynacy.
- 40% rodziców legitymuje się wyższym wykształceniem.
- 9% matek nie pracuje zawodowo oraz 12% ojców nie ma zatrudnienia. Pozostały odsetek rodziców co stanowi 91% pracuje zawodowo.
- Dobrą i lepszą niż przeciętną sytuację finansową deklaruje 63% rodziców.
- 12 rodzin objętych jest nadzorem kuratorskim – rodziny niewydolne wychowawczo.
- 13 rodzin korzysta z pomocy OPS-u.
- Co czwarty uczeń w szkole miał osobiste doświadczenie związane z wyjazdem zarobkowym rodziców za granicę.
- 59 % uczniów posiada własny pokój do nauki i spania.
- 67% uczniów posiada własny sprzęt komputerowy i dostęp do szerokopasmowego Internetu na potrzeby edukacji zdalnej. Pozostali uczniowie korzystali ze sprzętu wypożyczonego ze szkoły.
- 28% uczniów współdzieliło sprzęt komputerowy z rodzeństwem.
- 5 uczniów korzystało z nauki zdanej w placówce oświatowej.
- 54 uczniów posiada opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej.
- 12 uczniów, co stanowi 4% ogółu uczniów ma orzeczenie ppp o niepełnosprawności, w tym 3 uczniów o niepełnosprawnościach sprzężonych.

- niektórzy uczniowie pochodzą z rodzin dotkniętych trudną sytuacją rodzinną (rozwód rodziców, separacja, śmierć rodzica, trudne sytuacje losowe, przemoc w rodzinie, uzależnienia, dysfunkcjonalność w rodzinie).
- zdarzały się przypadki izolowania, nieakceptowania uczniów w klasie, wykluczenia.
- w szkole znajdują się uczniowie agresywni, zaczepni (ok. 4%).
- zdarza się, że występują u uczniów zachowania typu: agresja słowna, fizyczna.
- zdarzały się przypadki cyberprzemocy.
- niektórzy uczniowie mieli kontakt z papierosami.
- odnotowano nieliczne przypadki samookaleczeń.
- uczniowie z nadwagą i otyłością (ok. 31), a u 7 uczniów występuje niedowaga.
- uczniowie przewlekłe chorzy – uczeń z cukrzycą (2), z silną alergią – 1.
- uczniowie zaszczepieni klasy VII-VIII – 23.

Wyniki badań pozwoliły na określenie problemów z zakresu zachowań ryzykownych występujących w szkole, którymi było:

1. lekceważenie obowiązków szkolnych (brak systematyczności w nauce, nieprzygotowanie do zajęć, wagary i spóźnienia),
2. część społeczności uczniowskiej ma niskie osiągnięcia edukacyjne, co wynika z braku motywacji do nauki oraz słabego rozwoju potrzeb poznawczych,
3. agresja fizyczna i słowna, przemoc psychiczna (ośmieszanie, zaczepki, izolowanie, wykluczenie),
4. wulgarne słownictwo, braki w kulturze osobistej (arogancje i niestosowne zachowania, brak dystansu, szacunku do osób dorosłych),
5. wystąpiły przypadki zachowań ryzykownych – palenie papierosów poza terenem szkoły,
6. stosowanie agresji i przemocy (rodziców wobec dzieci, dzieci wobec rodziców, w kontaktach rówieśniczych),
7. brak równowagi psychicznej (przypadki samookaleczenia, zaburzenia odżywiania, zaburzenia depresyjne, stany lękowe),
8. często niska samoocena dzieci,
9. nadal niski status społeczny i materialny poszczególnych rodziców,
10. zaburzone więzi rodzinne, a tym samym niewystarczający wpływ wychowawczy środowiska rodzinnego, brak autorytetów, przypadki nadużywania alkoholu przez jednego lub dwojga rodziców,
11. niewystarczające zainteresowanie rodziców problemami szkolnymi ucznia.

Podsumowanie:

1. Sytuacja rodzinna:

Zdecydowana większość uczniów naszej szkoły mieszka z obojgiem rodziców. W rodzinach niepełnych wychowuje się ogółem 20%, przy czym większość z nich mieszka jedynie z matką. Nieliczni uczniowie są wychowywani tylko przez ojca lub mieszkają z kimś z dalszej rodziny, np. z babcią. Większość naszych uczniów (71%) posiada rodzeństwo, pozostali są jedynakami. Do szkoły uczęszczają także uczniowie mieszkający w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Ok. 40% rodziców legitymuje się wyższym wykształceniem. Większość rodziców naszych uczniów pracuje zawodowo, pracy nie podjęło 12% ojców i 9% matek. W ciągu

ostatniego roku szkolnego co czwarty uczeń miał osobiste doświadczenia związane z wyjazdem zarobkowym za granicę przynajmniej jednego z rodziców.

Obecnie ok. 62% rodziców określa sytuację materialną swojej rodziny jako dobrą i lepszą niż przeciętną. Większość naszych uczniów posiada pokój do nauki i spania oraz własny sprzęt komputerowy i dostęp do szerokopasmowego Internetu na potrzeby edukacji zdalnej. Pozostali uczniowie współdzielili sprzęt komputerowy z rodzeństwem. Uczniowie naszej szkoły są objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną – 54 posiada opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej, a dla 12 zorganizowano kształcenie specjalne dostosowane do ich indywidualnych potrzeb. W trakcie edukacji zdalnej umożliwiono 5 uczniom odbywanie nauki w szkole.

Niektórzy uczniowie pochodzą z rodzin dotkniętych trudną sytuacją (rozwód rodziców, separacja, śmierć rodzica, trudne sytuacje losowe, przemoc w rodzinie, uzależnienia, dysfunkcjonalność rodziny). Rodziny niewydolne wychowawczo objęte są nadzorem kuratorskim, opieką asystentów rodzin lub pracowników socjalnych. W szkole monitorowana jest przez wychowawców, pedagoga sytuacja rodzinna tych uczniów. Na bieżąco prowadzona jest obserwacja uczniów, monitorowana frekwencja, omawiane są pojawiające się problemy dotyczące edukacji lub zachowania uczniów.

2. Diagnoza środowiska szkolnego:

Informacje zebrane przy pomocy określonych wyżej narzędzi diagnostycznych pozwoliły sformułować następujące wnioski dotyczące naszego środowiska szkolnego.

- 1) Większość uczniów postrzega szkołę jako bezpieczną, uczniowie są zadowoleni ze swoich relacji rówieśniczych. Są w dobrej kondycji emocjonalnej, otrzymują wsparcie od rodziny i przyjaciół.
- 2) Istnieje w szkole niewielka grupa osób (5%) – która uważa się za nieszczęśliwych , nie ma przyjaciół, lub nie jest zadowolona ze swoich kontaktów z nimi. Ocenia swoje relacje z rodzicami - jako złe lub bardzo złe. Nie ma poczucia pewności siebie, spędza czas wolny samotnie, czuje się izolowana od rówieśników.
- 3) Uczniowie o niskiej samoocenie, izolowane oraz przejawiający ryzykowne zachowania wymagają wsparcia ze strony rodzica, wychowawcy, pedagoga oraz w razie potrzeby instytucji wspierających szkołę w wychowaniu.
- 4) Rodzice nie dostrzegają w otoczeniu swoich dzieci sytuacji zagrażających ich zdrowiu związanych z używaniem substancji psychotropowych, środków zastępczych oraz nowych substancji psychoaktywnych.
- 5) Szkoła nie jest postrzegana jako miejsce, gdzie można mieć łatwy dostęp do narkotyków czy innych szkodliwych substancji.
- 6) Prawie wszyscy rodzice (95%) deklarują, że rozmawiają ze swymi dziećmi na temat szkodliwości zażywania w/w substancji.
- 7) Uczniowie posiadają wiedzę na temat substancji psychoaktywnych i ich wpływu na zdrowie człowieka, ale nie wiedzą w jaki sposób pomóc drugiej osobie. Nie zgłaszają występowania w szkole problemu narkomanii, alkoholizmu. Tylko pojedyncze osoby zwróciły uwagę na palenie papierosów przez uczniów w parku.

- 8) Połowa rodziców nie określa dziecku zasad i norm zachowania. Natomiast pozostali badani znają i stosują określone przez szkołę i rodziców normy i zasady zachowania.
- 9) Rodzice i nauczyciele postrzegają szkołę jako miejsce bezpieczne.
- 10) Prawie wszyscy uczniowie i rodzice stwierdzają, że podejmowane przez szkołę działania w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem są skuteczne i bardzo potrzebne (monitoring, dozór wewnętrzny woznej nad osobami wchodzącymi do budynku szkolnego, dyżury nauczycieli w szczególności w szatni i na boisku szkolnym).
- 11) W szkole zdarzają się akty agresji – kilku uczniów przyznaje, że było ofiarą agresji lub przemocy w szkole, o fakcie przemocy wobec swoich dzieci informowali rodzice. Zjawiska przemocy lub agresji dotyczyły cyberprzemocy, przemocy werbalnej, wyśmiewania, popychania się, hejtowania i w szczególności zjawiska te nasiliły się w okresie nauki zdalnej.
- 12) Wszyscy nauczyciele reagują na przemoc uczniowską i prowadzą rozmowy wychowawcze z uczniami na temat agresji indywidualnie, w obecności pedagoga, dyrektora.
- 13) Wychowawcy zgłaszali występowanie u uczniów poczucia osamotnienia, złego stanu psychicznego związanego z izolacją, osamotnieniem, brak motywacji do nauki.
- 14) Szkoła powzięła informacje o 3 przypadkach zachowań autodestrukcyjnych (samookaleczenia).

3. Wnioski z analizy danych:

Mając na uwadze przytoczone powyżej dane, a także analizę dokumentacji, rozmów itp. można wyodrębnić główne czynniki ryzyka i czynniki chroniące dotyczące naszego środowiska szkolnego.

Do czynników chroniących możemy zaliczyć:

1. wysoki stopień poczucia bezpieczeństwa deklarowane przez nauczycieli, rodziców i uczniów;
2. szeroka oferta zajęć pozalekcyjnych i specjalistycznych;
3. otoczenie opieką dzieci w czasie pozalekcyjnym w sprawnie funkcjonującej świetlicy szkolnej;
4. wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa dzięki rozbudowanemu monitoringowi wizyjnemu oraz możliwości konsultacji z nauczycielami i specjalistami w godzinach popołudniowych w sytuacjach kryzysowych w okresie zawieszenia zajęć;
5. wsparcie ze strony specjalistów szkolnych: pedagoga, logopedy oraz higienistki szkolnej, w tym w trakcie edukacji zdalnej;
6. większość uczniów odczuwa wsparcie i pomoc ze strony swoich rodziców/opiekunów;
7. dla zdecydowanej większości uczniów rodzina zajmuje czołowe miejsce w ich hierarchii wartości;
8. w przeważającej większości uczniowie mają dobry kontakt ze swoimi wychowawcami, dobrze czują się w szkole i w klasie;
9. duża grupa dzieci ma pozytywne nastawienie wobec szkoły i nauki;
10. wysokie średnie ocen w większości klas w klasyfikacji końcowej oraz wysokie oceny zachowania;

11. nasi uczniowie i ich rodzice wykazują dużą wrażliwość społeczną, angażując się w organizowane w szkole akcje charytatywne, działania wolontariatu itp.;
12. szkoła zdecydowanie nie akceptuje przemocy, stara się ją wyeliminować reagując na jej przejawy, przestrzegając procedur, podejmując różnorodne działania,
13. szkoła jest zadbana, czysta, posiada korzystną lokalizację - jest odizolowana od otoczenia zielenią i ogrodzeniem;
14. zdecydowana większość uczniów deklaruje udział w praktykach religijnych.

Czynniki ryzyka w naszym środowisku:

1. duża grupa uczniów naszej szkoły ma swobodny, niekontrolowany dostęp do cyberprzestrzeni w domu rodzinnym;
2. u małej grupy uczniów naszej szkoły pojawiają się:
 - niska motywacja do nauki,
 - niepowodzenia szkolne,
 - różne problemy rodzinne,
 - niska samoocena i brak wiary we własne siły;
3. istnieje bardzo mała grupa uczniów, którzy:
 - mają problemy z regularnym uczęszczaniem do Szkoły, logowaniem się na lekcje prowadzone online,
 - wychowują się w rodzinach rozbitych,
 - borykają się z alkoholizmem bądź przemocą w rodzinie,
 - są zaniedbani wychowawczo i opiekuńczo przez rodziców,
 - są zaburzeni emocjonalnie, łamią społeczne normy i zasady zachowań;
 - nie radzą sobie z emocjami, są bardzo wrażliwi,
- 4 część rodziców nie przejawia zainteresowania sprawami dotyczącymi ich dzieci, w zbyt małym stopniu angażuje się w pomoc dzieciom w pokonywaniu pojawiających się trudności, a część zbyt roszczeniowo podchodzi do pracy dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej szkoły.

4. **Zalecenia i wskazówki do Programu wychowawczo-profilaktycznego**

Na podstawie wyników badań Zespół Wychowawczy opracował „mapę” ryzyk i czynników chroniących, dokonując oszacowania w skali 0 – 5 zarówno czynników ryzyka jak i czynników chroniących:

Tabela 1.

	CZYNNIKI RYZYKA	PRAWDOPODOBIENSTWO	SKUTKI
PSYCHOLOGICZNE	Nadmierna nieśmiałość, wrażliwość	2	4
	Chroniczne napięcie i niepokój	3	4
	Niska samoocena	3	4
	Brak odporności na stres	3	4
	Niski poziom asertywności	2	4
RODZINNE	Brak wyraźnego i konsekwentnego systemu wychowawczego	1	5
	Niskie kompetencje rodziców w postępowaniu z dziećmi (brak reguł postępowania, niekonsekwencja)	2	4
	Brak rygorów i kontroli lub bardzo surowa dyscyplina, nadopiekuńczość	1	3
	Wysoki poziom konfliktów w rodzinie, niskie wsparcie ze strony rodziców	2	4
	Brak lub osłabienie więzi emocjonalnej z rodziną, złe relacje pomiędzy rodzicami i dziećmi	2	4
	Zaburzenia w pełnieniu ról ojca i matki, nieobecność ojca w domu (także psychiczna)	2	3
	Tolerancja rodziców wobec używania przez dzieci alkoholu lub innych substancji odurzających	2	5
	Nadużywanie alkoholu, papierosów, narkotyków przez rodziców	1	5
	Rozwód, separacja, utrata rodziców, inne sytuacje traumatyczne – COVID 19	1	3
	Brak czytelnych granic i norm	1	4
	Przyzwolenie na uczestnictwo dziecka w sferach, do których nie jest ono przygotowane emocjonalnie (oglądanie filmów ze scenami przemocy, dla dorosłych, w nocnych godzinach, brak blokady rodzicielskiej w komputerze, etc.)	1	5
SPOŁECZNE	Środowisko sąsiedzkie	2	3
	Środowisko rówieńnicze	2	4
	Dostępność substancji odurzających	1	5
	Moda na zażywanie środków odurzających	2	3

SZKOLNE	Obecność środków odurzających w placówce	1	5
	Niska wiedza uczniów o środkach odurzających	2	4
	Niskie kompetencje nauczycieli w kwestii rozpoznawania	1	3

Zalecenia i rekomendacje:

1. Zespół zaleca w ramach działalności stymulującej wzrost czynników chroniących:

1. zwiększenie poczucia akceptacji uczniów i wychowanków w społeczności szkolnej;
2. wzrost umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów i wychowanków;
3. zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego;
4. zwiększenie kompetencji w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także wychowawczych i profilaktycznych nauczycieli i wychowawców;
5. wzrost kompetencji wychowawczych rodziców;
6. wzrost aktywności rodziców w procesach podejmowania decyzji w szkole i placówce oraz w ważnych wydarzeniach i działaniach na rzecz tworzenia bezpiecznej i przyjaznej szkoły i placówki,
7. uspołecznianie szkoły i placówki przez większą aktywność nauczycieli, wychowawców, rodziców, uczniów i wychowanków na rzecz szkoły i placówki;
8. zwiększenie otwartości szkoły i placówki na współpracę z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły i placówki w środowisku.

9. Zespół rekomenduje wprowadzenie do Programu wychowawczo-profilaktycznego poniżej tematyki:

Cel szczegółowy nr 1: Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki.

Rekomendowane zadania:

- 1) *prowadzenie zajęć integrujących w klasach, w szczególności w klasach początkowych każdego etapu edukacyjnego oraz w grupach wychowawczych;*
- 2) *upowszechnianie idei akceptacji różnorodności uczniów i wychowanków ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, odmiennych kulturowo i językowo, wielojęzycznych oraz idei bezpiecznej i efektywnej edukacji włączającej uczniów i wychowanków z niepełnosprawnościami;*
- 3) *angażowanie uczniów i wychowanków, rodziców w procesy podejmowania decyzji w szkole i placówce, aktywizacja samorządów uczniowskich i innych form działalności uczniowskiej;*

Cel szczegółowy nr 2: Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży.

2.1. Profilaktyka agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy

Rekomendowane zadania:

- 1) *opracowanie i upowszechnianie zbioru oczekiwań, zasad i reguł, dotyczących zachowania w środowisku szkolnym, oraz konsekwencji ich nieprzestrzegania – we współpracy z uczniami i wychowankami i ich rodzicami;*
- 2) *podtrzymywanie pozytywnych tradycji szkoły i placówki, przekazywanie wartości społecznych i norm prospołecznych;*
- 3) *wdrażanie w szkole i placówce programów profilaktycznych ukierunkowanych na rozwiązywanie konfliktów z wykorzystaniem metody mediacji i negocjacji, rozwijanie świadomości uczniów, rodziców dotyczącej konsekwencji prawnych wynikających ze stosowania różnych form przemocy.*

2.2. Przeciwdziałanie używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków oraz profilaktyka uzależnienia od gier komputerowych, Internetu, hazardu.

Rekomendowane zadania:

- 1) *realizacja edukacji zdrowotnej w szkołach i placówkach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom;*
- 2) *udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i placówkach w zakresie profilaktyki uzależnień, w szczególności uczniów i wychowanków zagrożonych niedostosowaniem społecznym i niedostosowanymi społecznie;*
- 3) *zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozwijanie ich pasji i zainteresowań w ramach zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych;*
- 4) *współpraca szkół i placówek z instytucjami i podmiotami, które mogą wspierać działania szkoły lub placówki na rzecz przeciwdziałania narkomanii w środowisku lokalnym.*

2.3. Kształtowanie umiejętności uczniów i wychowanków w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku cyfrowym, w szczególności w środowisku tzw. nowych mediów.

Rekomendowane zadania:

- 1) realizacja w szkołach i placówkach programów profilaktycznych dotyczących zagrożeń przestrzeni medialnej;
- 2) *upowszechnianie przeznaczonych dla uczniów i wychowanków materiałów edukacyjnych dotyczących odpowiedzialnego i bezpiecznego korzystania z nowych mediów;*
- 3) *wdrażanie programów edukacyjnych dla uczniów i wychowanków dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu oraz sposobów reagowania w sytuacjach zagrożenia;*
- 4) upowszechnianie informacji o punktach konsultacyjnych i liniach pomocowych dla uczniów i wychowanków, w których można zgłaszać przypadki niebezpiecznych zdarzeń w Internecie;
- 5) współpraca z rodzicami uczniów i wychowanków w zakresie bezpiecznego korzystania z nowych mediów przez ich dzieci;

Cel szczegółowy nr 3: Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży.

Rekomendowane zadania:

- 1) upowszechnianie i realizacja w szkole i placówce programów służących promocji zdrowego stylu życia;
- 2) upowszechnianie w szkołach i placówkach programów z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa;
- 3) organizowanie i wspieranie działań służących promocji zdrowego stylu życia, w szczególności:
 - a) organizacja żywienia w szkole i placówce zapewniającego ciepły i zgodny z normami żywieniowymi posiłek,
 - b) uwzględnianie potrzeb dzieci w zakresie diety,
- 4) podejmowanie działań w celu zwiększenia zaangażowania uczniów w zajęcia wychowania fizycznego;
- 5) zagospodarowanie czasu wolnego ze szczególnym uwzględnieniem aktywności fizycznej w szkole i placówce oraz poza nią;
- 6) zwiększenie kompetencji nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły i placówki oraz rodziców w zakresie zdrowego stylu życia.

Inne źródła informacji do wprowadzenia zmian/modyfikacji w Programie wychowawczo-profilaktycznym.

1. Wypis z kierunków polityki oświatowej państwa.

Minister Edukacji i Nauki w piśmie z dnia 8 lipca 2021 roku nr DKOWNP.4092.46.2021.DB wskazał **najważniejsze kierunki polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2021/22.**

Są to:

1. Wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny, m.in. przez właściwą organizację zajęć edukacyjnych *wychowanie do życia w rodzinie* oraz **realizację zadań programu wychowawczo-profilaktycznego.**
2. **Wychowanie do wrażliwości na prawdę i dobro. Kształtowanie właściwych postaw szlachetności, zaangażowania społecznego i dbałości o zdrowie.**
3. Działanie na rzecz szerszego udostępnienia kanonu **edukacji klasycznej**, wprowadzenia w dziedzictwo cywilizacyjne Europy, **edukacji patriotycznej**, nauczania historii oraz poznawania polskiej kultury, w tym osiągnięć duchowych i materialnych. Szersze i przemyślane wykorzystanie w tym względzie m.in. wycieczek edukacyjnych.
4. Podnoszenie jakości edukacji poprzez działania uwzględniające zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne wszystkich uczniów, **zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, szczególnie w sytuacji kryzysowej wywołanej pandemią COVID-19** w celu zapewnienia dodatkowej opieki i pomocy, wzmacniającej **pozytywny klimat szkoły oraz poczucie bezpieczeństwa.** Roztropne korzystanie w procesie kształcenia z narzędzi i zasobów cyfrowych oraz metod kształcenia wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne.
1. **Wzmocnienie edukacji ekologicznej w szkołach. Rozwijanie postawy odpowiedzialności za środowisko naturalne.**

2. Wypis z Wytocznych MEiN z dnia 17 maja 2021 r.

1. Rekomendacje dla kadry pedagogicznej szkół i placówek:

1. Zintensyfikowanie działań podejmowanych przez wychowawców i pozostałych nauczycieli w celu rozpoznania potrzeb uczniów w zakresie **budowania właściwych relacji społecznych w klasie.**
2. Zintegrowanie działań profilaktycznych wynikających z programu profilaktyczno-wychowawczego z działaniami przeciwdziałającymi COVID-19 i **promującymi zdrowie.**

3. Zwrócenie uwagi na **eliminowanie lęku, poczucia zagrożenia** spowodowanego nadmiernym obciążeniem związanym np. z przygotowywaniem się do sprawdzianów czy obawą przed porażką w grupie rówieśniczej.
4. Zaprojektowanie cyklu **działań integrujących** z uwzględnieniem propozycji zgłaszanych przez uczniów i rodziców, z możliwością włączenia w te działania psychologa, pedagoga, terapeutę.
5. **Wzmocnienie roli wolontariatu szkolnego – organizacji samopomocy koleżeńskiej.**

6. **Działania skierowane do uczniów:**

7. Rozpoznanie indywidualnych potrzeb uczniów w zakresie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego oraz **podjęcie adekwatnych działań do zdiagnozowanych potrzeb.**
8. Rozwijanie relacji interpersonalnych na poziomie nauczyciel – uczeń, uczeń – uczeń m.in. przez:
 - a) częste kontakty i rozmowy nauczycieli/pedagogów z uczniami, uczniów z uczniami, objęcie wsparciem osób nieśmiałych i wycofanych, docenianie każdej aktywności, **angażowanie do dodatkowych zadań,**
 - b) **podejmowanie działań integrujących zespół klasowy, np. obchody urodzin, aktywne przerwy śródlekcyjne,**
 - c) **organizowanie częstych wyjść klasowych.**

9. **Wnioski z nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2021/2022 dotyczące spraw wychowawczo - opiekuńczych**

Wypis ze sprawozdania z nadzoru pedagogicznego w roku szk. 2020/2021

1. Wychowawcy i pedagog na bieżąco zastanawiają się nad problemem cyberprzemocy w klasach, szczególnie w VI a, na którą zwracał uwagę wychowawca.
2. Należy prowadzić wyrywkowe kontrole poprawności organizacji wyjść grupowych.
3. Wszyscy nauczyciele odpowiedzialnie i systematycznie pełnili dyżury na przerwach.
4. W szkole przestrzegane są prawa ucznia, ujęte są również w statucie szkoły.
5. Na bieżąco zgłaszać niepokojące nieobecności uczniów do pedagoga szkolnego.
6. Szkoła zabezpieczyła uczniów w możliwość wypożyczenia sprzętu komputerowego dla uczniów.
7. Należy analizować problemy uczniów i na bieżąco dostosowywać metody pracy.

8. Realizacja procedur bezpieczeństwa, w tym, także wynikających z przeciwdziałania rozprzestrzeniania się SARS-COVID, przebiegała zgodnie z opracowanymi procedurami i regulaminami.
9. Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole przebiegała zgodnie z zaleceniami poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz wskazań, w tym zakresie, rady pedagogicznej oraz zespołów zadaniowych.
10. Kształtowanie postaw wychowawczych odbywało się zgodnie z programem wychowawczo-profilaktycznym szkoły, który został opracowany i uchwalony oraz zmodyfikowany zgodnie z wymogami prawa oświatowego.
11. Współpraca z rodzicami przebiegała zgodnie z przyjętymi w szkole procedurami oraz zapisami statutu szkoły. Była ona systematyczna i odpowiadała potrzebom zaistniałej sytuacji pandemicznej.

Zalecenia do pracy w roku szkolnym 2021/2022:

1. Kontynuować diagnozę potrzeb uczniów i na bieżąco dostosowywać metody pracy, aby skutecznie realizować podstawę programową zwłaszcza w przypadku pracy zdalnej.
2. W przypadku pracy stacjonarnej klas I-III zadbać o bezpieczeństwo w trakcie zajęć realizowanych zarówno na terenie szkoły, jak i poza nią.
3. W przypadku prowadzenia zajęć w formie zdalnej ściśle współpracować z rodzicami, zwłaszcza przy pracy z dziećmi klas I-III.
4. Analizować problemy i potrzeby rodziców, szczególnie w czasie nauczania zdalnego.
5. Zespoły wychowawców klas I-III i IV-VIII opracują system informowania rodziców o postępach oraz problemach dziecka.

10. Wnioski z diagnoz przeprowadzonych na zakończenie roku szkolnego 2020/2021 w ramach ewaluacji wewnętrznej :

1. „Świadomość i skala zjawiska cyberprzemocy wśród uczniów Publicznej Szkoły Podstawowej Nr 3 im. Jana Pawła II

Wnioski i rekomendacje:

WNIOSKI:

Społeczność szkolna osiągnęła wymagania podstawowe ponieważ w szkole podejmuje się działania chroniące uczniów przed cyberprzemocą i realizuje się zadania przeciwdziałające niewłaściwemu korzystaniu z urządzeń multimedialnych. Szkoła spełnia wymagania w stopniu wysokim z uwagi na to, że społeczność szkolna podejmuje działania mające na celu:

- zapewnienie bezpiecznego korzystania z Internetu,
- profilaktykę eliminującą zagrożenia w cyberprzestrzeni,
- poczucie bezpieczeństwa wszystkich korzystających z usług placówki,
- pozyskanie wiedzy przez uczniów na temat sposobów reagowania kryzysowego w razie zagrożeń związanych z cyberprzemocą.

Zwiększona obecność internetu w edukacji i w procesach komunikowania w szkole i poza nią, postrzegana jest w placówce między innymi jako niezbędny edukacji podczas pandemii i dotyczy również bezpiecznego korzystania z sieci, jak i tworzenia, i wdrażania zasad profilaktyki oraz procedur reagowania na zagrożenia w cyberprzestrzeni.

W szkole prowadzi się rozpoznanie stopienia zagrożenia uczniów w sieci i opieki nad ofiarami cyberprzemocy.

Cyklicznie podejmowane są działania eliminujące zagrożenia i wzmacniające właściwe zachowania. Do najważniejszych działań należą: dyżury nauczycieli na przerwach, pogadanki wychowawcze, rozmowy indywidualne z wychowawcą, zajęcia z pedagogiem, rozmowy indywidualne z dyrektorem, spotkania z policjantem, rozmowy indywidualne z pedagogiem.

Na podstawie analizy dokumentacji stwierdzono, że zasady postępowania uczniów są czytelnie określone w dokumentacji wychowawczej opartej na zapisach uwzględnionych w statucie o szkole, w regulaminach wewnętrznych, protokołach rad pedagogicznych i programach przyjętych do realizacji.

Permanently wychowawcy i nauczyciele rozpoznają zagrożenia bezpieczeństwa uczniów w sieci. Na bieżąco podejmowane są działania wychowawcze eliminujące zagrożenia oraz działania długofalowe w postaci działań profilaktycznych, w tym rozmowy z rodzicami.

Wychowawcy informują uczniów o sposobach uzyskania pomocy w sytuacji zagrożenia.

Uczniowie rozumieją i potrafią określić normy społeczne, właściwe zachowania, znają konsekwencje nieprzestrzegania ustalonych zasad w sieci.

Uczniowie wiedzą, jakiego zachowania w sieci i w szkole się od nich oczekuje.

Informacje te uzyskują na lekcjach wychowawczych, podczas rozmów indywidualnych z wychowawcą i dyrektorem, podczas zajęć lekcyjnych i rozmów z pedagogiem i psychologiem szkolnym.

W szkole nie dochodzi do rażącego naruszania norm. Jednocześnie sami uczniowie dostrzegają potrzebę podniesienia stopnia kultury osobistej swoich kolegów i koleżanek szczególnie w sieci internetowej oraz w czasie zajęć szkolnych i przerw międzylekcyjnych.

Podczas zajęć wychowawczych omawia się z uczniami tematy dotyczące zachowania w Internecie i w szkole. Uwrażliwia na bieżące problemy wychowawcze zaistniałe w zespole klasowym, próbuje znaleźć rozwiązania.

Uczniowie uczestniczą w procesie dokonywania oceny zachowania swoich kolegów. Przed wystawianiem miesięcznej, semestralnej i rocznej oceny z zachowania przez wychowawcę klasy dokonują samooceny, oceny kolegów i znają procedurę oraz kryteria wystawiania ocen zachowania.

Nauczyciele realizują zadania wychowawcze i profilaktyczne wynikające z Programu Wychowawczego i Profilaktyki. Systematycznie dokonują oceny skuteczności swoich działań i w razie potrzeby modyfikują wszelkie działania poprzez zmiany zapisów wyżej wymienionych dokumentach.

Nauczyciele zapoznali uczniów na poszczególnych zajęciach z regulaminami wewnętrznymi dotyczącymi korzystania z Internetu podczas nauki zdalnej oraz z: regulaminami dotyczącymi przestrzegania zasad bezpieczeństwa podczas korzystania z sali gimnastycznej, boisk szkolnych, pracowni informatycznej, procedur dotyczących ewakuacji na wypadek pożaru oraz innych niebezpieczeństw.

Zasady dotyczące norm społecznych i bezpieczeństwa uczniowie utralają podczas zajęć, apeli, wycieczek i uroczystości szkolnych.

Podczas posiedzeń rady pedagogicznej i zespołów nauczycielskich nauczyciele analizują niepokojące sytuacje wychowawcze zaistniałe w sieci i w szkole, a podczas konferencji klasyfikacyjnej dokonują oceny zachowania uczniów oraz sytuacji wychowawczej w szkole.

Zapisy w dziennikach lekcyjnych oraz zeszytach uwag wskazują na przypadki agresji uczniów wobec kolegów. Potwierdza się także problem braku kultury osobistej, złego zachowania w sieci, na lekcji i podczas przerw oraz nie wywiązywania się z obowiązków szkolnych, jak brak przygotowania do zajęć. Problem stanowi również używanie wulgaryzmów.

W czasie zajęć wychowawczych, rozmów z wychowawcą, pedagogiem, psychologiem, korygowane są niewłaściwe zachowania, a różne działania profilaktyczne mają na celu:

ochronę własnej godności, promowanie tolerancji, odpowiedzialności, szacunku do siebie i innych, akceptacji odmienności drugiego człowieka.

Nauczyciele i wychowawcy na bieżąco śledzą i analizują zachowania uczniów, ustalają indywidualne sposoby pracy z wychowankami i wspólnie z ich rodzicami (indywidualne rozmowy), czuwają nad wprowadzaniem zmian i ich przebiegiem.

Pedagog i wspierają wychowawców, pomagając w rozwiązywaniu konfliktów, prowadząc zajęcia dla uczniów z problemami wychowawczymi i edukacyjnymi, podejmując działania mediacyjne i interwencyjne w sytuacjach kryzysowych.

Na podstawie analizy dokumentów stwierdzono, iż wychowawcy i pedagog podejmują wiele działań służących zapewnieniu bezpieczeństwa oraz sprzyjających poprawie zachowania uczniów w szkole.

REKOMENDACJE

Należy:

- wdrożyć działania zapobiegawcze i eliminujące obserwacje uczniów w zakresie rozwoju patotreści w sieci oraz przeciwdziałające rozszerzaniu się patogenicznego zjawiska wśród uczniów,
- na bieżąco, podczas zajęć wychowawczych, przypominać statutowe prawa i obowiązki ucznia,
- podczas zajęć wychowawczych upewnić się, czy uczniowie dobrze rozumieją jakie są ich prawa, a co należy do ich obowiązków,
- uświadamiać znaczenie tych spośród norm szkolnych, które wpływają na postępy w nauce czy w zachowaniu i konsekwentnie egzekwować przestrzegania przyjętych zasad,
- pracować nad wzajemnym zaufaniem na płaszczyźnie nauczyciel – uczeń - rodzic, by na bieżąco reagować i rozwiązywać zaistniałe problemy,
- dokonywać wnikliwej obserwacji zachowania uczniów w celu eliminowania nieprawidłowości w tym zakresie,
- nasilić dyżury nauczycielskie w miejscach szczególnych zagrożeń,
- konsekwentnie i systematycznie reagować na niewłaściwe zachowania uczniów w sieci,
- otoczyć szczególną opieką uczniów izolowanych i szykanowanych przez innych, wzmacniać ich pozycję społeczną środowisku szkolnym,
- wdrażać uczniów do zachowań tolerancyjnych,
- zwracać większą uwagę na kulturę słowa uczniów,
- wyróżniać i nagradzać w szczególny sposób uczniów prezentujących wysoką kulturę zachowania w sieci i w realu.

2. „Procesy edukacyjne sprzyjające uczeniu się w czasie nauczania zdalnego”.

Przeprowadzone badanie ewaluacyjne pozwoliło odpowiedzieć na wszystkie postawione pytania kluczowe. W rezultacie wyłonił się obraz szkoły, w której **„Procesy edukacyjne podczas nauki zdalnej były zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się”**. Zarówno nauczyciele, rodzice jak i uczniowie pozytywnie ocenili działania służące rozwojowi uczniów.

WNIOSKI:

1. Nauczyciele zrozumiale tłumaczyli zagadnienia na większości lekcjach.
2. Nauczyciele wykorzystywali w pracy zdalnej wiele metod, w zależności od omawianego zagadnienia na lekcji. Wybierali takie metody, które ułatwiały uczniom przedstawianie i zrozumienie celów lekcji.
3. Większość nauczycieli informowało ucznia o efektach jego pracy poprzez ocenę ustną lub pisemną oraz krótki, ustny komentarz do wypowiedzi, rozwiązywanego zadania i wykonywanego działania.
4. Nauczyciele doceniali inicjatywy uczniów i wykorzystywali je do pracy na lekcji.

5. Uczeń otrzymywał informacje od części nauczycieli na temat tego, jak uczyć się organizować do nauki.
1. Według większości rodziców to, jak nauczyciele oceniają i przekazują dziecku informację zwrotną, zachęca je do uczenia się.
2. Większość nauczycieli ocenia uczniów zgodnie z przyjętymi w szkole zasadami oraz częściej chwali niż krytykuje.
3. Aby dziecko lepiej się uczyło, potrzebuje przede wszystkim: odpowiedniej zachęty i motywacji, dobrego przekazu wiadomości ze strony nauczyciela, powrotu do normalnego nauczania, wsparcia rodziców i chęci do nauki.
4. W opinii części rodziców istnieje większa potrzeba indywidualnego traktowania dziecka, szczególnie po nauce zdalnej.
5. Kilku nauczycieli nadal potrzebuje szkoleń w zakresie obsługi narzędzi office 365 oraz obsługi platformy Teams.
1. Nauczyciele często przekazują uczniom wiedzę na temat uczenia się i ich wykorzystania na moim przedmiocie.
2. Większość nauczycieli działa w zespołach samokształceniowych, w których wspierają się w nauczaniu, wymieniają doświadczenia i wzajemnie sobie pomagają.
3. Niektórzy nauczyciele z racji nauczanego przedmiotu mają więcej obciążeń, zobowiązań, dokumentów i zadań do wypełnienia, co wiąże się z poczuciem nierównomiernego obciążenia pracą całego zespołu nauczycielskiego.

1. REKOMENDACJE

1. **Wzmocnić relacje interpersonalne wśród uczniów.**
2. **Zwrócić uwagę na uczniów o obniżonej motywacji, niskiej samoocenie i słabym poziomie zaangażowania oraz podnosić poczucie sukcesu uczniów adekwatnie do ich możliwości. Szukać sposobów motywacji uczniów biernych lub niezadowolonych ze swoich wyników w nauce.**
3. **Przeprowadzić pogadanki z uczniami na temat skutecznych form uczenia się oraz higieny pracy umysłowej i czasu wolnego - zmęczenie wynikające z tygodniowego rozkładu zajęć może mieć podłoże w braku umiejętności uczenia się.**
4. **Oceniać uczniów zgodnie z przyjętymi w szkole zasadami, częściej chwalić niż krytykować.**
5. Informować uczniów o efektach jego pracy poprzez ocenę ustną lub pisemną oraz krótki, ustny komentarz do wypowiedzi, rozwiązywanego zadania i wykonywanego działania. To powinno stać się udziałem wszystkich nauczycieli.
6. Przeprowadzić dodatkowe szkolenia dla tych nauczycieli, którzy nadal potrzebują pomocy w zakresie obsługi narzędzi office 365 oraz obsługi platformy Teams.
7. Nadal działać w zespołach przedmiotowych i samokształceniowych, które korzystnie wpływają na więzi i relacje pomiędzy nauczycielami.
8. W miarę równomiernie rozkładać pracę i zadania do wykonania pośród całego zespołu nauczycielskiego.

3. „Dobrostan i potrzeby uczniów ,” „Samorząd Uczniowski”, „Wolontariat” uwzględnione w modyfikacji Programu Wychowawczo – Profilaktycznego w maju 2021.

„Dobrostan i potrzeby uczniów”.

Wnioski i rekomendacje:

1. Większość badanych uczniów wysoko ocenia (bardzo dobrze i dobrze) swoje samopoczucie po edukacji zdalnej i twierdzi, że powrót do szkoły w trybie stacjonarnym nie wpłynął na jego pogorszenie.
2. Uczniowie utrzymywali kontakty z rówieśnikami i uważają, że nie uległy one zmianie w trakcie edukacji zdalnej.
3. W trakcie edukacji zdalnej uczniowie otrzymywali dużo wsparcia ze strony wychowawcy. Uważają, że z jego pomocą uda się odbudować relacje w klasie, chociaż swoje klasy postrzegają jako zgrane zespoły. Mają propozycje tematów, które chcieliby omówić w trakcie godzin wychowawczych.
4. Większość z nich nie potrzebuje kontaktu ze specjalistami m.in. psychologiem.
5. Uczniowie twierdzą, że brakuje im chęci, motywacji i energii do pracy.
6. U większości uczniów wystąpiła obawa, lęk przed powrotem do szkoły z uwagi na przeprowadzane kartkówki, sprawdziany, odpytywanie, złe oceny.
7. Większość uczniów oczekuje, aby po powrocie do szkoły odbywały się ciekawe zajęcia, wycieczki. Chcą większej aktywności fizycznej, zrozumienia przez nauczycieli, nadrobienia zaległości.

Rekomendacje:

1. Dbać o dobrą kondycję psychiczną uczniów poprzez udzielanie uczniom wsparcia, pomocy w trudnych sytuacjach oraz zrozumienia podczas egzekwowania wiedzy uczniów: kartkówki, sprawdziany, odpytywania.
2. Dołączyć do tematyki godzin wychowawczych propozycje tematów, które uczniowie chcieli po edukacji zdalnej omówić w szkole np. :
 - Jak radzić sobie ze stresem.
 - Integracja zespołu klasowego.
 - Zagadnienia dotyczące kondycji fizycznej i przyjaznych relacji.
 - Rozmowy o przemocy rówieśniczej i uzależnieniach od urządzeń elektronicznych.
3. Zachęcać, mobilizować uczniów do pracy poprzez stosowanie ciekawych, aktywnych metod i form przyczyniających się do wzrostu ich motywacji, energii do pracy i nauki.
4. Organizować atrakcyjne, ciekawe dla uczniów zajęcia (lekcyjne i pozalekcyjne), aktywizujące ich zarówno pod względem umysłowym jak i fizycznym.

Działalność wolontariacka

Rekomendacje:

1. Systematycznie zamieszczać na stronie internetowej szkoły artykuły poświęcone działalności szkolnemu wolontariatowi.
2. W dalszym ciągu inspirować młodzież do działań i inicjatyw charytatywnych.

Działalność Samorządu Uczniowskiego

Wnioski:

1. Samorząd Uczniowski stale realizuje różnego rodzaju przedsięwzięcia. Z powodu przejścia na zdalne nauczanie część z zaplanowanych działań przeniesiono na kolejny rok szkolny, a część zrealizowano w formie on-line.
2. Z przeprowadzonej ankiety wynika, że niewielki procent uczniów bierze aktywny udział w pracach i działaniach Samorządu Uczniowskiego (pomimo stałego kontaktu i współpracy z przewodniczącymi klas).
3. Uczniowie najchętniej angażują się w przeprowadzane akcje charytatywne, w niesienie pomocy chorym i potrzebującym, w ogólnopolskie akcje takie jak Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy.
4. W ok. 50% uczniowie biorą udział w pracach przygotowujących wnioski i opinie w sprawach szkoły, w szczególności dotyczących podstawowych praw uczniów.

Rekomendacje:

1. Poszerzać inicjatywy, w których uczniowie mogą brać czynny udział, na które mają większy wpływ, które mogą współorganizować.
2. Na bieżąco informować społeczność uczniowską o podejmowanych akcjach i inicjatywach – wpisy w ogłoszeniach w dzienniku Librus, na stronie internetowej szkoły.
3. Dokonać wspólnej analizy regulaminu Samorządu Uczniowskiego, przeprowadzić wybory do zarządu Samorządu Uczniowskiego.

9. Ocena istotności ryzyka związanego z zagrożeniem wystąpienia zakażenia Covid-19 i rozprzestrzeniania się epidemii w środowisku szkolnym.

(zagrożenie IV falą zachorowań)

1. Wprowadzenie

Zgodnie z polskim prawem, w tym prawem oświatowym:

1. art. 207 § 2 oraz art. 304 kp - obowiązki dotyczące zapewnienia osobom pracującym bezpieczeństwa i ochrony zdrowia spoczywają:
 1. na pracodawcy – w stosunku do pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy oraz wykonujących na rzecz pracodawcy pracę na innej podstawie niż stosunek pracy (w tym samozatrudnionych), o ile praca ta wykonywana jest w zakładzie pracy lub w miejscu wskazanym przez pracodawcę;
2. art. 1 ust. 1 pkt 14 – ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, zadaniem placówek oświaty jest:

„14. *utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach*”;
3. art. 68 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2021 r. – Prawo oświatowe, dyrektor:

„6) wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom i nauczycielom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę lub placówkę”

Wśród działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i zdrowia uczniów i pracujących podejmowanych przez pracodawcę - dyrektora, działaniem podstawowym jest dokonanie przez niego oceny ryzyka zawodowego oraz stosowanie niezbędnych środków profilaktycznych zmniejszających to ryzyko (art. 226 pkt1 kp).

Zgodnie z powyższymi przepisami dyrektor szkoły/placówki, dokonując oceny ryzyka zawodowego, ma obowiązek uwzględnić wszystkie czynniki występujące w środowisku nauki i pracy oraz związane z ich realizacją. W związku z epidemią COVID-19 poza występującymi dotychczas zagrożeniami, pojawiło się nowe zagrożenie powodowane przez koronawirusa SARS-CoV-2.

Niezależnie od wyżej wymienionych działań, w zakresie technicznego bezpieczeństwa nauki i pracy, środków ochrony zbiorowej i indywidualnej, pracodawca podejmować powinien działania natury organizacyjnej, do których zaliczyć można:

1. profilaktyczną opiekę lekarską,
2. szkolenia w zakresie bhp,
3. instrukcje, procedury, wskazówki i zalecenia dotyczące bhp,
4. informowanie o ryzyku zawodowym, jakie wiąże się z wykonywaną pracą oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniem,
5. promowanie akcji szczepień jako skutecznego środka ochrony przed zakażeniem.
- 6. Zagrożenia biologiczne**

Zgodnie z dyrektywą Komisji Europejskiej 2020/739 z dnia 3 czerwca 2020 r., wirus **SARS-CoV-2** został sklasyfikowany jako czynnik biologiczny **3** grupy zagrożeń.

Klasyfikacja szkodliwych czynników biologicznych

Szkodliwe czynniki biologiczne klasyfikuje się do 4 grup:

1. **Grupa 1 zagrożenia** – czynniki, przez które wywołanie chorób u ludzi jest mało prawdopodobne.
2. **Grupa 2 zagrożenia** – czynniki, które mogą wywołać choroby u ludzi i mogą być niebezpieczne dla pracowników, ale ich rozprzestrzenianie w populacji ludzkiej jest mało prawdopodobne; zazwyczaj istnieją skuteczne metody profilaktyki lub leczenia.
3. **Grupa 3 zagrożenia** – czynniki, które mogą wywołać u ludzi ciężkie choroby, są niebezpieczne dla pracowników, a ich rozprzestrzenianie w populacji ludzkiej jest bardzo prawdopodobne; zazwyczaj istnieją skuteczne metody profilaktyki lub leczenia.
4. **Grupa 4 zagrożenia** – czynniki, które wywołują u ludzi ciężkie choroby, są niebezpieczne dla pracowników, a ich rozprzestrzenianie w populacji ludzkiej jest bardzo prawdopodobne; zazwyczaj nie istnieją skuteczne metody profilaktyki lub leczenia.

Sposoby ochrony:

1. zachowanie dystansu społecznego, niepodawanie dłoni na powitanie,
2. mycie i dezynfekcja rąk,
3. utrzymanie czystości w szkole, dezynfekcja pomieszczeń, powierzchni,
4. instrukcje bezpiecznego postępowania, procedury, regulaminy,
5. szkolenia bhp,
6. badania profilaktyczne,
7. szczepienia,
8. stosowanie środków ochrony indywidualnej lub zbiorowej.

9. Zagrożenie psychospołeczne

W związku z dużym prawdopodobieństwem zmiany warunków nauki w okresie zagrożenia epidemicznego – nauka hybrydowa, zdalna, każdy uczeń i pracownik narażony jest oprócz zagrożenia epidemicznego na zagrożenie psychospołeczne, które również stanowi ryzyko zawodowe, które wymaga dokonania oceny.

Zagrożenie psychospołeczne to stan wywołany postrzeganiem przez ucznia i pracownika zjawisk w środowisku szkolnym, które on sam ocenia jako niekorzystne i niebezpieczne. Każde negatywne spostrzeżenie (odczucie) dotyczące środowiska nauki i pracy współuczestnicy procesu edukacji traktują jako zagrożenie.

Sposobów ograniczania zagrożeń psychospołecznych jest wiele.

Istotną rolę odgrywają działania organizacyjne:

1. projektowanie organizacji zajęć, przerw międzylekcyjnych, godzin rozpoczynania zajęć, terminów spożywania posiłków stosując zasadę obniżania możliwości bezpośrednich kontaktów i liczebności osób w budynku szkolnym;
2. informowanie o celu wprowadzanych zmian;
3. udostępnianie różnymi kanałami informacji bieżących informacji oraz procedur, regulaminów;
4. prowadzenie nadzoru nad uczniami przestrzegania procedur bezpieczeństwa oraz nadzoru pedagogicznego w obszarze przestrzegania przez nauczycieli i pracowników wdrożonych zasad postępowania i obowiązujących ich procedur postępowania.

Ważne są też działania w celu zwiększenia odporności uczniów i pracowników na stres:

1. informowanie pracowników o psychospołecznym ryzyku zawodowym;
2. organizowanie warsztatów mających na celu nabycie umiejętności radzenia sobie ze stresem (*vide: e-szkolenie dostępne na stronie <https://www.ecrklex.pl/>*);
3. indywidualna pomoc psychologiczna.

**DIAGNOZA CZYNNIKÓW
RYZYKA
I CZYNNIKÓW
CHRONIĄCYCH
PRZEPROWADZONA
W PUBLICZNEJ
SZKOLE
PODSTAWOWEJ NR 3
W PACZKOWIE
WE WRZEŚNIU 2021 R.**

Diagnozę opracował zespół w składzie:
B. Habaj, A. Kupczak, A. Worobiec

